

Flygresenären – en hushållare med knappa forskningsanslag!

I ledaren i *Ekonomisk Debatt* nr 2/2000 utmålar Anders Danielson och Jerker Holm en betydande del av "frequent-flyer-resenärerna" som lojala flygande mutkolvar. Efter en sådan salva föreligger behov av att illustrera problemställningen också med balanserande exempel ur en komplicerad och mångfacetterad verklighet.

Jag bedriver för närvarande empirisk forskning i Sverige och i USA. Resultaten presenteras bl a på konferenser i Europa och USA.

Ett par gånger om året åker jag alltså till USA för att forska och presentera, och vid varje tillfälle blir jag borta ca 10-20 dagar. Detta är bra, eftersom passande billiga biljetter ofta är besvärliga att få tag i om man stannar borta kortare tid än en vecka. När jag ger mig ut i Europa är däremot i allmänhet det enda ärendet att delta i någon konferens. Dessa sträcker sig så gott som alltid över blott ett par dagar. Sådana flygbiljetter blir då många gånger förhållandevis dyra.

Det jag därför gör är att samla poäng under resorna till USA, som jag sedan omsätter till biljetter för resande inom Europa. Dessa gratisbiljetter går utmärkt att kvittera ut även för korttidsresor, i alla fall i mitt frequent-flyer-program. Samtliga mina poäng används alltså till resor i tjänsten, och dessutom – till resor som annars skulle belasta mina forskningsanslag, som jag tycker, särskilt tungt på av flygbolagens prissättningspolitik.

Danielson och Holm oroar sig också för att frequent-flyer-resenärer kanske väljer

omständliga rutter för att tjäna extra personliga poäng. Ta ett konkret exempel. Under sommaren år 2000 har jag några platser i Nordamerika att besöka. Det man gör är att köpa en ToR-biljett Sverige-USA samt ett häfte biljetter för resor i USA/Kanada. Grundplåten, 3 st flygningar, för detta häfte är ganska dyr, men ytterligare flygningar köps sedan närmast till reapris.

Nåväl, en punkt på sommarens program är att delta i en konferens i Vancouver, Kanada, vilken avslutas en måndag eftermiddag. Dagen därpå har jag ett möte i Berkeley, Kalifornien. Det alternativ som vid en första anblick verkar ligga närmast till hands här är väl att flyga Vancouver-San Francisco på måndag kväll eller tisdag morgon samt sova en ytterligare hotellnatt i Vancouver eller i San Francisco. Ett problem blir nu att de transatlantiska flygbolagen sällan trafikerar så s vertikala rutter i Nordamerika, vilket det alltså är fråga om här. Jag bleve alltså tvungen att köpa denna biljett separat från något mindre lokalt bolag för omkring 200 USD. Till detta kommer kostnaden för ännu en natt på hotell.

Istället köper jag två ytterligare flygkupper till mitt häfte för 100 USD. Dessa använder jag till att ta nattflyget Vancouver–New York, samt första morgonflyget New York–San Francisco. På så sätt blir min flygbiljett hälften så dyr, och jag slipper också kostnaden för den extra hotellnatten. Vidare förses jag med en hel del mat under flygningarna som jag gör avräkning för på mitt traktamente. Lite obekvämt blir det väl, men jag tjänar dessutom några extra flygpoäng som kommer väl till pass när jag ska lösa ut en gratis flygbiljett för att delta i en konferens i Barcelona under månadsskiftet

RICKARD WALL är doktorand i transportekonomi vid ekonomiska institutionen vid Linköpings universitet.

augusti-september.

Låter allt detta vansinnigt? Jag ska inte försöka mig på att analysera den samhällsekonomiska kalkylen för dessa reseaktiviteter här. Låt mig istället avsluta med att framhålla att ovanstående reseplanering inte är ett resultat av en flygande

mutkolvs manipulerande för att tillskansa sig själv privata fördelar. Istället uppstår detta beteende som ett resultat av föreliggande resebehov, flygbolagens rutt- och prissättningsstruktur samt forskningsfinansierarens krav på att nödvändigt resande sker till lägsta möjliga sammanlagda

Anders Danielson & Jerker Holm

Replik till Rickard Wall: En hushållare med knappa forskningsanslag

Rickard Wall menar att vi i vår ledare utmålade en "betydande del av "frequent flyer-resenärerna" som lojala flygande mutkolvar". Det är helt enkelt inte sant och en noggrann genomläsning av vår ledare visar att vi talar om de korruperande incitament som finns i dessa system och inte om att resenärerna nödvändigtvis är korruperade.

Rickard Wall menar i sin kommentar att man inte alls måste vara en mutkolv för att använda sig av bonuspoäng. Han visar också att det går att använda bonusmil på ett ekonomiskt sätt. Det är bara att applådera samt att gratulera anslagsgivarna till att de får ut mer av sina anslag. Vi skulle till och med gå längre och hävda att det är slöseri med de individuella forskningsanslagen att inte vara med i de olika lojalitetsprogrammen eftersom det ofta lönar sig för den enskilda resenären. Kort sagt, det blir fler forskningsresor för samma

ofta blygsamma summa. Problemet ur ett nationalekonomisk perspektiv ligger emellertid över den enskilda resenärens horisont, vilket tyvärr Rickard Wall inte berör.

Genom att knyta en extra personlig favör till varan (d v s flygresan) har flygbolagen lagt över ett incitaments- och kontrollproblem till arbetsgivaren och skattemyndigheten (som knappast någon har bett om). Även om alla agerat som Rickard Wall och enbart strikt utnyttjat resorna i det syfte anslagsgivaren (eller arbetsgivaren tänkt) så skulle ändå systemet dra administrativa resurser, minska transparensen och skapa onödiga konkurrenshämmande inläsningseffekter.

Vi tror emellertid att bonusystemen trots allt försätter en del resenärer i ett onödigt moraliskt dilemma, vilket knappast blir mindre av att det inte finns generellt utbyggda rutiner för rapportering och skattekontroll av privat utnyttjande av bonuspoäng som intjänats i tjänst samt att bonuspoäng kan utnyttjas av närstående. Vi hoppas emellertid inte på mer kontroll och vi tror inte att flygresenärer genuint sett är mer eller mindre korruperad än någon annan. Däremot anser vi att flygmarknadens bonussystem är ett tydligt exempel på samhällsekonomiskt ineffektiva spelregler.

Anders Danielson och Jerker Holm är båda docenter vid Nationalekonomiska Institutionen vid Lunds Universitet. Anders Danielson forskar främst inom utvecklings ekonomi och Jerker Holm forskar huvudsakligen inom mikroekonomi och experimentell ekonomi.